

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11796

MEYNKE SONETN

Menke Katz

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מעִינקע קאָץ

מעִינקע סאַנעטן

מעײנקע קאפן

מעײנקע סאָנעטן

פּאַרלאַנג „דער שמיד“

ניו־יאָרק

1993

תשנ"ג

MENKE SONNETS

Menke Katz

Copyright © 1993 by Dovid Katz

All rights reserved

Published by the Smith, 69 Joralemon St., Brooklyn, NY 11201

Typography by Empire Press, Brooklyn, NY

Printed at Thomson-Shore Inc., Dexter, MI

Library of Congress Cataloging in Publication Data:

Katz, Menke, 1906--1991

Poetry

ISBN: 0-912292-96-2

92-080449 CIP

First Edition

Cover © 1993 by Harry Smith

א וואָרט פריער

צום פעטראַרכישן און צום שעקספיריאַנישן סאַנעט, האָט מעינקע קאָץ צוגעגעבן ניט דעם „קאָץ סאַנעט“, נאָר וואָדען דעם: מעינקע סאַנעט. אַט אזוי אַ האָט ער דעם נייעם סאַנעט אָנגערופן, די בכורה אָפּגעגעבן דעם שטעטלדיק־ספעציפישן יידישן נאָמען זיינעם, ניט דעם משפּחה־נאָמען, און אזוי אַרום אַריינגעבראַכט אַ טאָן פון שפּילעוו־דיקער אינטימקייט און בשעת מעשה געשאַפן אַ שטרענגע נייע פּאַרם אין דער פּאַעזיע.

דער מעינקע סאַנעט איז אַ סאַנעט לויט דער שליחות, לויטן גייסט און לויט די פּערצן שורות. ס'איז אַבער פּאַרט ווייט פון די טראַדיציאָנעלע פּאַרמען: מאַדערן, ווייל ניט „געשמידט צו דער קלינגענדיקער קייט — דעם גראַם“. און דאָך ציט עס יניקה פון אַן עלטערער שיטה איינסדרונג, וואָס בויט זיך אויף וואַריאירטע גרופּעס באַטאָנונגען, ניט אויף שלאַס און גראַם.

מאָדערן זיינען מעינקע'ס סאַנעטן אויך מיט זייער געאַמעטרישן פּרינציפּ אין דער קאָמפּאָזיציע. די לידער מאַכן: דריי־עקן. אַוואַנגאַרד ווי קאַנדינסקי, וועלכער האָט „דאָס לעבן פונעם גייסט“ פּאַרגעשטעלט ווי אַ באַוועגנדיקן דריי־עק, האָט מעינקע ווי קאָמינגס צוגעוואונען דעם וויזועלן תּחום ווי אַן אינטעגראַלן חלק פון פּאַעטישן באַדייט.

דער מעינקע סאַנעט הייבט זיך אָן מיט אַן איינציקן פּערז־פּום וואָס באַשטייט פון צוויי זילבן. יעדע שורה וואַקסט צו אַ זילב אַ שורה ביז וואַנעט מ'דערגרייכט די זיבן מיט אַ האַלב פּוסיקע פּערצנטע שורה, מיט אירע פּופּצן זילבן. סיי אויף יידיש סיי אויף ענגליש, האָט מעינקע אָפּט אויך באַנוצט די פּאַרם פון צווייאיקן סאַנעט, וואו די צווייטע העלפט ווערט קלענער און קלענער אין גענויער פּראָפּאָרצן צו דער לכתחילהדיקער עקספּאַנסיע, דערגייענדיק צוריק, אַזש ביזן בראַשית פון איינציקן פּערז־פּום.

דאָ באַוועגונג, פון אַן איינס צו אַן איינס, פון אָנהייב ביז סוף און אָנהייב ביז אָנהייב — דער סוף ווי דער אָנהייב — איז אַ קאָסמאָס

וואָס דערמאָנט אין די מאָדערנע קאָסמאָלאָגן וועלכע באַנעמען
אונדזער קאָסמאָס ווי אַ ישׁ וואָס הייבט זיך אָן מיט אַן איינאיינציקן
פונקט, פאַרגרעסערט זיך כּסדר, אפשר מיט דער צייט אומקערנדיק זיך
אויף צוריק ביז וואַנעט די גראַוויטאַציע וועט איינזאַמלען דעם מאַטאַלן
חומר, ווידערמאַל ביי אַן איינאיינציקן פונקט. אויב איך געדענק גוט
מעינקע'ס אַ לעקציע איבער קבלה, זעט דער זוהר אַ מעשה בראשית
וואו אַלין הייבט זיך אָן מיט איין ליכט.

אין אַט דעם בוך, וואו ס'ווערן צונויפגעזאַמלט מעינקע'ס יידישע
סאַנעטן, גייען אַריין זיינע לעצטע אויסגעענדיקטע לידער, וואָס זיינען
אַלע: מעינקע סאַנעטן.

הערי סמיט

ניו־יאָרק 1992

דער מעינקע סאַנעט

איך הייב אָן מיט צוויי זילבן און ענדיק מיט פּופּצן (איך הייב אויך אָן סאַנעטן מיט פּופּצן זילבן און ענדיק מיט צוויי). פאַרשטייט זיך אַז ס'גייט ניט נאָר אין ציילן זילבן. די אויפגייענדיקע און פאַלנדיקע שטימונג פון ליד דאַרף זיין אין פולער האַרמאָניע מיטן יאַמב און זיין היפּוך — דעם כאַריי. דער יאַמב איז אַגב אַמבעסטן צוגעפּאַסט צו דער ענגלישער פּאַעזיע, דער כאַריי צו יידיש. די קאָנטראַסטן צווישן דעם אַנאַפּעסט מיטן דאַקטיל שפּיגלען אויך אַפּ דעם אינהאַלט, אין אַלע פאַרמען פון מיינע גראַמלאָזע לידער. איך האָב ליב צו זוכן חידוש, צו גיין איינער אַליין מיטן אייגענעם וועג. מיר דאַכט זיך, אַז ווען די מייסטער וואָלטן היינט געלעבט, וואָלט זיי נמאס געוואָרן אַלעמאַל נאַכצוגיין די טריט פון אַנדערע פּאַעטן אין גאַנג פון די דורות.

מעינקע קאַפּ

ספּרינג גלען, ניו־יאָרק 1988

(אַן אויסצוג פון זיין ענגלישער אויטאָביאָגראַפּיע)

אינהאלט

קעגן גראם

15 קעגן שלאָס און גראַם .....

יידיש, מיכאַלישעק, סווינציאָן

21 יידיש-קודש .....

22 דאָס ליד פון אַ ליטוואַק .....

23 מאַי אין מיכאַלישעק .....

24 נאָך דער שחיטה אין סווינציאָן .....

ניו־יאָרק

29 אויף מיין ניו־יאָרקער גאַס .....

30 רויוז פון שרון .....

32 אַ צימערל .....

אָרץ ישׂראל

37 צפת .....

38 וואַלקנס איבער צפת .....

39 האַרבסט אין צפת .....

40 קינדער פון צפת .....

41 בין השמשות אין צפת .....

42 ביי דער תליה אין עכו .....

43 אויפן וועג קיין סדום .....

די צוואה

51 ..... די צוואה

52 ..... צו א פלאטערל

לעצטער סאָנעט

57 ..... נאכט איין נאכט אויס

קעגן

גרעם

קעגן שלאָס און גראַס

ברודער,
פאָעט, זע
דאָס ליד הינטער
גראַמען, ווי גראַמעס,
רייסט זיך פון דורות יאָך.
לידער זיצן אין גראַמען,
ווי מענטש, פויגל און חיה אין
שטייגן. איך האָב געזען ווי שמשון
הגיבור, מיט פויסט אין מויל פון אַ לייב,
זיך קאָרטשען אין דרייען, אונטער דער משא
פון גראַס. גבורה געשמידט צו דער קלינגענדיקער
קייט — דעם גראַס, שמאַכט נאָך דעם פייער פון וואָרט וואָס זאָל אויף
אויביק פארברענען די זשאַווערן פון גראַס. אין שימל
בלייבט דער גראַס, אויב אַפילו מיט צאַרטסטער פייל פון זילב געטאַקט.
זאָל דאָס וואָרט בלענדן פריי, ווי בלייז דורך כמאַרעס, קראַכן גראַמלאַז
ווי דונער, איבער אַ געהלשט פעלד, אַ געבענטשטער
אַנזאָג אויף רעגן. אַ געיאָגטע סאַרנע דורך דער
שרעק פון וואַלד, לויפט ניט פונעם יעגער דורך גראַמען.
מצבות, די טרויעריקסטע שטיינער אויף
דער ערד, טרויערן ניט אין גראַמען. הער,
געלעכטער הילכט ניט פריי, פּרילינגדיק
דורך גראַמען, אויב אַפילו דורך
דורכזיכטיקע קרישמאַלן
פון געשליפנסטן פערו
געלייטערט. דער גראַס
אויסגעגלעט, אויס
געקוילעכט,
שניידט אין

לייב פון
 וואָרט זיך איין
 ווי אַ וואונד, ווי
 אַ ווערגנדיקע
 רייף. אויב ווי דורשט, קוואַל, זון,
 שטורעם איז אייביק דאָס ליד,
 ווער קען די זון אין צעל פון גראַם
 פאַרשליסן. ווער קען די אייביקייט
 צו אַ מאַס פאַרמשפטן, דעם שטורעם
 אין דער ענגשאַפט פון דער געציילטער אומרו
 פאַרשפאַרן. סיי פון מענטש, מיסט, רויז, קרעץ, גיט ניט גאָט אין
 קיין מאַס דאָס ליכט פון מאַיען, דאַרף ניט דאָס ליד קיין מאַס,
 ווי ס'דאַרף ניט די שיינקייט קיין וואַג, ווי ס'דאַרף ניט קיין ווינט, קיין
 פויגל קיין קאַמפּאָס. אַ פאַרטאָג הינטער גראַמען פאַרשלאָסן.

הערט בענקען ניט אויף נאָך אַ גראַמלאַזן שטראַל. אַ זאָל דאָס וואָרט
 זיין געשמאַק, ווי אין מיין הונגעריקער קינדהייט אַ פריש
 פענעצל ברויט. אַ זאָל דאָס וואָרט פאַרן סופלאַז דורך
 צייט און רויס, ריידן פנים אל פנים, האַרץ צו
 האַרץ, מיט מענטש פונעם ווייטסטן, ליכטיקסטן דור.
 מלחמות דורך ברענענדיקע פעלקער,
 פלאַקערן ניט צום גראַם. אַן אַראַפּ
 געשאַסענער עראַפלאַז, אַ
 פאַרוואונדעטער אַדלער, פאַלט
 ניט צום גראַם. קיין שטורעם
 וואָרצלט קיין בוים ניט
 אויס אין גראַמען,
 אַ ברודער
 פאַעט.

רעזומע

דער ים
אין פולער
רציחה איז
א גראמלאַזער רוף,
נאָך אַזא ווייטן טאָג,
אַן תפילות, אַן שלעסער, אַן
ריגלען, אַן קייטן, אַן גראַמען.

יידיש,

מיכאַלישעק,

סווינציאָן

יידיש=קודש

יידיש, ווי מיין מאמעס אַנבליק פאַרגייט קיינמאָל ניט. יידיש
איז אין איר גרויער שטוב, די ליכטיקע מלכה שבת,
איבער איר אַרעמער „אַלדאָסגוטס“, די געבענמשטע
ליכט. יידיש, מיין טאַטנס הימל, נאַענט ווי די ערד,
דעם ישיבה בחורס גמרא ניגון,
מיין באַבעס טרער פון האַפענונג, דער צער
פון מיין מומע ביילקעס פאַרבראַכענע
הענט. ווער קען האַלט האַכן ביו דער
טיפסטער טיף, אַן האַס קעגן
שונא, אַן דעם זיידנס
מעסערדיקן מוסר?
מאַמע=יידיש,
אוי, יידיש=
קודש.

דאָס ליד פון אַ ליטוואַק

שלמה
המלך:
לידער פון די
ווינגערטנער קען דאָך
אַפילו אַ פתי
דערהערן. אַ, איך זינג דאָס
געזאַנג פון אַלע געזאַנגען
צו דער בולבע, צו דעם יום־טוב פון
מיין געוועזן שמעטעלע. די בולבע
איז פון אַלע פרוכטן דאָס שעמעוודיקסטע
פרוכט. פון קיין אויג ניט פאַרבאַרגן, בליען עפל,
קאַרשן, באַרן, לאָזן זיך אָן בושא פון יעדער
שטראַל פאַרזוכן. בלומען ווי גאַסנמיידלעך קען אימלעך
בין פאַרנאַרן. די בולבע, ווי אַ ליטוואַק, לערנט
מיף דעם סוד פון ווערן, אונטער דער ערד. יע, אַז
פאַראַן מער סודות אין אַ בולבע, ווי אין
אַלע שמערן, ווייסט דאָס מינדסטע קערנדל,
דער גרעסטער חכם אויף דער ערד. אויב
אין ווינגערטנער זיינען פאַראַן
שיכורלעכע לידער איז
דערפאַר אין בולבעס דאָ
דער טעם פון מיינע
שמעטעלעך: סוויר,
מיכאַלישעק,
סווינציאַן.

מאי אין מיכאלישעק

א מתנה מיין זון הירשע-דוד,
וועלכער האָט באַזוכט מיין שטעמעלע מיכאלישעק אין 1990,
זיבעציק יאָר נאָך דעם ווי איך בין אוועקגעפאָרן אין אַמעריקע

וואָס טוט איצט אין מיכאלישעק דער מאַי, אויב ניט צו ווייזן
אַז בעז איז דאָ די ערשטע בלום פון עלנט. דודס האַרף
אין ווינט שפּילט אָן אַדע צו יידיש, אָן יידן. אָ,
אויסגעלאַכט, אויסגעוויינט מאַמע-יידיש, פשוט
ווי די שטיינער וואָס האָבן געצאָרנט דורך
די ווילנער און וואַרשעווער געטאַס. אַזונט.
די זון פאַרגייט דאָ ווי אַ שריפה
פון שייטערהויפּנס. נאַכט. שטערן
צינדן יאָרצייט-ליכט אין די
חרובע געסעלעך,
נאָך די קדושים.
יידיש, מיין ערשט
געשריי, מיין
לעצט — — קוש.

נאָך דער שחיטה אין סווינציאָן

צום פופציקסטן יאָרצייט פון ניין טויזנט יידן
פון סווינציאָן און סווינציאָנער קרייז, אָקטאָבער 1991

שׂמֵי לַ! וויי, די אימהדיקע שטילקייט נאָך אַ שחיטה. דאָ בענקט
אַ שפּילכל נאָך אַ געוועזן קינד, דאָרט שרעקט אַרויס די
פוסטקייט פון אַ ליידיק וויגל. ווערטער שוועבן ווי
אויף די פליגל פון פאַרצוקטע פייגל. דאָ שטומט
אַ וואָרט ווי אַן אָפּגעהאַקטע צונג. דאָרט קלאַנגט
אַ וואָרט פון שעכטער ניט דערקוילעט. דאָ
רייסט אויף אַ וואָרט, אַ קללה וואָס שטעלט
אָפּ דאָס האַרץ פון שונא. דאָרט טאַגט
אַ וואָרט, אַ טרער, אַ פלאַם, אַן
עמוד אש: אַ גרויזאַם
ליכט. פון אַזאַ בראַנד
בלייבט פון שעכטער
קיין זכר ניט.
אמן.

דאָס ליד איז בקול רם געלייענט געוואָרן, שוין נאָכן פּאַעט'ס טויט, אויף דער יאָרצייט
פאַרזאַמלונג ביים מאַסן קבר אין סווינציאָנקע, לימע, אָנהייב אָקטאָבער 1991.

ניו־יָרְק

אויף מיין ניו־יאָרקער גאַס

אור=

אַלטע

מויערן,

מיד פון שטייען

דאָ דורות האָבן

אַליין צום טויט זיך פאַר

משפט, מיען זיך אַליין

די ציגל צו צעוואַרפן. האַרבסט.

דער ווינט רייסט אויף די ביימער קריעה.

געבויענע שלעפער זוכן מזל

אויף שטיינערנע געלעגערס, אין פאַרלאַזטע

חורבות. ווייס גרעט דערמאַנט אין תכריכים. גרעט־שטריק,

ציען זיך ווי צויבער־שלאַנגען. די שטאַט קלעמערט דורך

אייזן און חלום, הימל און שטאַל. אַוונט. אַ זונה

אַ קהלשע ליאַלקע, אַ בעטלערישע פרוטה, ווערט זי

אין בין השמשות אינגאַנצן גאַלד. פון בענקשאַפט ווערן מיינע

פינגער גרוי. אַפילו גאַט, אויף מיין גאַס, שטאַרבט פון אייביקן עלנט.

אַ פלאַטערל, אין שפינוועבס געפאַנגען, זאַגט ווידוי מיינע לידער.

רויז פון שרון

איך האָב געזען אויף אַ גאַס פון ניו־יאָרק די רויז פון שרון:
וואָס טוסטו דאָ צווישן די שטיינער פון דער שטאָט? פאַרוואָס
ביסטו אַנטלאָפֿן פון אייביקן שיר השירים?
— איך בין שוין מיד פון אַלע קושן פון שלמה
המלך, מיד פון אייגענער שיינקייט. איצט
וויל איך ניט קיין מלך, אַ בעטלער אויף
די גאַסן פון דער שטאָט זאָל שפּילן
מיט מיר אַ ליבע. הער, אַ הער,
דאָס געווייזן פון דורות שרייט
ווייט אַריבער דאָס ליד
פון אַלע לידער.
איצט וויל איך זיין
אַ טרער פון
מיין פּאַלק.

איז די רויז פון שרון איצט צווישן די שטיינער פון ניו־יאָרק,
די קרוין פון עלנט. און נס איבער נס, אונטער האַנגלען
פון טריט ווערט די מלכה פון רויזן ניט צעטראָטן.
ניט קיין בעטלער, אַ ווינט קומט פּרעגן די רויז: זאָג
מיין ליבע, האַסט מיך ליב, צי ניט? קלערט די רויז
אונטער די שלאַנגדיקע טריט פון שטאָט,
קושט אויס די קושן פון ווינט, שפּילט „אום
צי גראַד“ מיט זיך אַליין, מיט די
אייגענע קרוין־בלעטלעך: ליב?
ניין! גייט דער ווינט אַזא
ברוגז־טאַנץ, אַזא
חנדל: זאָג, רויז
דריי מאָל ליב,
אַדער

פייל פון
 בוונגן, איך
 אנטלויף, זאגט די
 רויוז: לויף! קום אָ קום
 דו, דאָרן, לאַמיר שוין,
 ביידע אַ ליבע שפּילן,
 וועט פּאַלן אויף אייביק דער האַם.
 קומט דער דאָרנדיקסטער דאָרן, דער
 מענטש, רייסט גליד נאָך גליד פון דער רויוז און ס'איז
 נאָך אַלץ ניט הויל, נאָר ס'בלייבט די רויוז אין שטיין ווי
 אַ בעכערל שרעק. ווער קען דערהערן דורך די
 געשרייען פון דער שטאַט איר שמום געשריי, אויב ניט דער
 עלנט דער געמרייסטער פריינד? ווייסט שוין איצט די רויוז: העכער
 פון אַלע יאָמערן איז נאָר דאָס געוויין פון אַ שמומען.
 קעגן הפקר פון דער שטאַט האַט די רויוז פון שרון מיט דער
 גבורה פון שטיין זיך פאַרצווילינגט, קענען שטיינער זי ניט
 פאַרשטיינען, איז די רויוז פון שרון דער כוח פון
 אַ ריז, קליין ווי דודס שטיינדל קעגן קאַרליק —
 גלית הפלישתית. שטאַרקער פון מענטש, שטיין, מויט
 איז די רויוז — דאָס קינד פון שיר השירים.
 אַ, רויוז פון אחרית הימים, ביסט
 אייביק ווי צער, שמויב, פרייד, שטערן;
 לעבעדיק ווי דער מויט פון
 יחזקאלס ביינער-טאַל.
 אַ, רויוז פון שרון,
 אַ, אויג פון גאַט,
 גורל פון
 מיין פּאַלק.

א צימערל

מיינ דריי־פייסיקער טיש, ווי א הינקענדיקער בעטלער אויף
קוליעס איז א ליד פון מיינע לידער. קעגנאיבער,
אין א פארלאזטער חורבה וואלנערן זיך שמערן אין
די שפארעס פון א זונהם וואנציקער בעט.
א מענטש ביי א מיסמפעסל, זוכט א מאכל
מיט טעם פון מארציפאנעם

דער אנהייב פון א מעיניקע סאָנעט אויף וועלכן דער פּאָעט האָט געאַרבעט די
לעצטע פּאַר טעג פון זיין לעבן.

ארץ

ישראל

צפת

צפת, קרוין
פון גליל,
מיט געסעלעך
פון דורות דלות
אויסגעקרימט, פון חכמה
און די מריט פון משיח
אויסגעקארבט. באַרוועסע בעטלער
זיינען דאָ די ערשמע צו מאַגן,
אַנטקעגן אַ הימל, נאָענט ווי דער
גאָ-עדן וואָס אר"י הקדוש האָט דאָ
אויף שטיין און דאָרן פאַרפלאַנצט. אַ ווען איך זע די זון
אין וואונדער איבער וואונדער שטאַרבן, דאָן ווייס איך אַז
שיין ווי דו קען זיין אַפילו דער טויט, הער איך דעם ווינט
שווערן אַז מיין פאַלק איז אייביק, ווי רבי עקיבא
דורך אייזערנע קאַמען, ווי דיין הימל וואָס וועט דאָ
קיינמאַל ניט אויפהערן בלויען. די לעגענדעס
שמעקן דאָ מיט ריחות פון אונדזער פאַסטעך-
שטאַם. אַז לעבן איז אייביק, דערציילן
באַגיגענס. צפת, שוועסטער פון פלאַקער
וואָס ווערט קיינמאַל ניט פאַרברענט. גוט
איז פון דיין בין השמשות
לערנען שיין צו שטאַרבן
און גוט איז פון דיין
פאַרטאָג לערנען
זיך אייביק
לעבן.

וואַלקנס איבער צפת

האַרבסט. צפת
צווישן בערג,
וואַלקנס, טאַלן
און שאַקאַלן. די
וואַלקנס זיינען לאַנג שוין
מיד פון די הויכן, זיינען
זיי דאָ פון דעם לאַנגן וואַנדער,
צו די זידע־בערג צוגעפאַלן.
זינדיקע וואַלקנס, רייסן זיך צו דער
פשוטער ערד, ווילן חברן זיך מיט
שטיבער, מענטשן, שמיינער, נאָר ניט אין גן־עדן,
ווייט פון הייליקייט, ווייטער פון גאָט, דערציילן אַז
אַנטלאָפן איז פון גן־עדן אַליין דער מענטש, פאַרבענקט
רופן זיי אַהיים, דעם תהו ובהו פון פאַר בראשית.

האַרבסט אין צפת

אָ, פון
די קרומע
געסעלעך פון
צפת, וואָס קען דאָ זיין
קרומער, אויב ניט דער אור
אַלטער, לאַמער בעטלער מיט
די בעטלענדיקע הענט וואָס ציילט
די זונפאַרגאַנגען אַוועק ווי די
אויסגעריבענע גרושים, אין ווייסע
שלאָף־פלוידערן, ווי ס'וואָלט דאָ אַ נאַכטוואָנדלער
פאַרבלאַנדזשעט פון אַ לבנהדיק לאַנד. וואָלקנס
אויסגעוואַנדערט פון ימי בראשית, לייגן זיך
גרוי און מיד אויף די בערג אַנטקעגן, די בערג ווי מחנות
קעמלעך, אין אייביקן וועג. דורך מיר גייט פון בענקשאַפט אויס דער
בין השמשות. אַן אייזל אונטער משא ברומט ווי דורך בר
יוחאים הייל. דאָס קלאַנג פונעם ווינט שרעקט ניט פון קיין בוים
די בלעטער, ווי ס'וואָלט אַ ניט־דאָאיקער קמצן
אַרויס זיי ציילן. דער האַרבסט דורך די חורבות
שרייט גוואַלד מיט די קולות פון ניו־יאָרקער
שטאַלן. אַ שטערן האַט דעם לעצטן
שטראַל ווי אַמנון תמרן פאַר
שפילט. ווייטע דורות ווערן
נאַענטע מעשהלעך פון
אַמאָל. ניט דער האַרבסט,
גאַט אַליין איז
די פראַכט פון
גליל.

קינדער פון צפת

קינדער
באָרוועסע
אין באָרוועסן
צפת, מיט געשמאָקן
יידיש, פולע מיילער,
ווי איר וואָלט מיין שטעטעלע
צערוישט איבער צפת, מיר דאָכט, איר
זייט די קינדער פון פּאַנאַר, מיינע
חברים פון גן־עדן, אינגאַנצן
יידיש, אויסגעטאָן פון טויט, דייטש און שרעק, ווערט
די ערד אונטער אייך — הימל. פון שכנישן
בית־עולם שלייכט אַרום אר״י הקדוש, גייט אייך
נאָך אין שפעטן זונאוּפגאַנג, טראַט נאָך טראַט, טייטשט אַ נייע
קבלה אויס פון מאַמע־יידיש, ווערט יידיש די עלפטע
ספירה איבער צפת. יידיש: צער, פרייד, חלום, וואָר פון מיין פּאַלק.
זע, אַט פּאַלט מיין שטעטעלע אין זונפאַרגאַנג, ווי אין אַ
שייטערהויפן. אַט פליט מיין ברודער אליהו
אין אַ רייטוואָנג פון פייער, צו דער שכינה
פון יידיש. דורך זיין געוויין, ווי דורך דעם שם
המפורש, קומען קינדער פון די מאָרד־
אויונם. אַ פענעצל לבנה
איז אַ נאָגל פון אַ קינדס האַנט
וואָס בלעטערט די הימלען פון
צפת, ווי די בלעטער פון
אַ שטערנדיקן זהר
וואָס נאָר טויטע
קינדערלעך
פאַרשטיין.

בין השמשות אין צפת

אלע
געסעלעך
פון צפת, ווערן
אינעם זונפארגאנג
הייליקע שמעגן, וואו
פארבלאנדזשעמע מלאכים,
בעטן איטלעך גוססדיקן
שטראל: א פיר אונדז, א שטארבנדיקער
ברודער, צוריק אהיים, צום גן־עדן.
א הער די מלאכים קלאַנגן אינעם ווינט.
מלאכים זיינען פרי־פארשניטענע קינדער,
ניט געטאָגטע פארטאָגן: כרידער, שוועסטער פון בית־
עולם גראָזן; פון ניט געהיילטע וואונדן באַשאַפט גאָט,
די טרויעריקסטע שקיעות, און איך ביים ערב אונטערגאנג,
ערב אייביקע נאַכט, טו תפילה צו מיין טאַטע־מאַמע:
אוי, טאַטע, אוי, מאַמע, גוט איז מיר אַזוי וואָס מיין נאַכט
בלייבט אָן אַן איינציקן שמערן, נאָר ניט דאָ לעבן
קבר פון אר"י, נאָר ביי אייערע קברים
וואָס בענקען נאָך מיר אויף דער וואַכעדיקער
ערד פון רויכיקן ניו־דזשערזי, וועל איך
פון מענטש, שלאַנג, אַדלער זיך באַהאַלטן.
(אויך דאָס לעצטע ליכט פון אַט דעם
ליד וועט ווי איך, אינעם שטויב
פאַרפאַלן ווערן.) ניט
די זון, גן־עדן
פאַלט אין מויל פון
גיהנום.
גאָט וויינט.

ביי דער תליה אין עכו

איך שטיי
דא איצט ביי
אייער תליה
אין עכו, קינדער
אייביקע פון מיין פאלק:
וואסער ווייטן דור האט איר
מיט די לעצטע בליקן געזען?
פון וועלכן נאך ניט געבארענעם
ייד, דערהערט אייער אייגן גלייביק קול?
אין וועלכער שקיעה האט איר דערזען אלע
תליות ברענען מיט א פלאם אזא וואס לאזט פון
אלע לאנגע, ווערגנדיקע נעכט נאך א קינדיש
באגינען? א שיידימדיק געלעכטער האט דא געלאכט
דער תליון, א נצחון געלעכטער פון טיטוס, היטלער,
טארקוועמאדא, פון א געלעכטער אזא בלייבט אפילו
ניט קיין פייגעלע, קיין קינד, קיין בלום, בלייבט פון דער זון — א
שווארץ יאר, בלייבט א צארן אזא, ווי פון טארנאדאס, וואס
צעקאכט די גבורה פון ווארנדיקע פעלדון.
עס שטומט די תליה א זאט סקעלעטנדיק
שטומען. אפילו א רים פון פאפיר
דערמאנט אן קריעה. ארום ווערט נאך
אמאל געבארן אונדזער אור
אלט לאנד, טאגט אויס אייערע
ניט געטאגטע יארן,
אין פלאקער פון סנה:
דעם גורל פון
אייביקע
יידן.

אויפן וועג קיין סדום

מלוכה
פון זון. סדום,
ניט פון ליים און
ציגל, ניט פון הענט, —
פון זון געבויט, לאַזט ניט
קיין גלעט פון אַ שאַטן, קיין
קוש פון טוי ניט צו. לומס ווייב איז
שוין ניט קיין זייל זאַלץ, נאָר אַ זייל זון.
דער נגב איז אַ גאַרטן פון פלאַמען
אַ שטראַל איז אַ פאַרשאַלטענע רויז. אַ, די
גרויזאַמסטע פון אַלע מלוכות: מלוכה פון זון.

מלוכה
פון שטויב, זע,
צויבער־בערג, די
וועלטן וואָס דער שטויב
האַט אויסגעקלערט. ווינט און
געלעכטער, צאָרן און געוויין
פון שטויב. צדיקים און רשעים,
גן־עדן און גיהנום פון שטויב.
די מלוכה פון שטויב איז אייביקער פון
אַלע אייביקייטן, אייביקער פון זון,
אַ אייביקער אַפילו פון הימל, פון גאַט.

אַט, אַ
קעמל, אַ
בעדואינער,
ווי פון אַ מיראַזש
אַרויס. די דערנער פון
נגב, די רשעים פון סדום
נאַרן נאַך דעם מידן וואַנדערער
אין סדום-בעמל אַרײַן, האַקן נאַך
פון געסט די צו לאַנגע פיס, טײַטלען נאַך
מיט די צעבראַכענע, אַשיקע פינגער,
קעגן דעם פאַרברענטן, מדברדיקן הימל.

אַט אַ
ייד, יעקבס
ראַנגלענדיקער
מלאַך. אַט איז אַ
ייד, מיט אַ פלייט אין מויל,
אַ פאַסטעך מיט שאַף ווי פון
אברהם אבינוס סטאַדע
פאַרבלאַנדזשעט. אַוונט. אַ ישוב אין
זונפאַרגאַנג, מיין שמעטעלע אויף פליגל,
גרייט אַהיים פליען, נאַר מיין שמעטעלע פאַלט,
צעפאַלט אין שמעכיקע שטיקער נאַכט פון נגב.

שאַמנם
שפּאַנען מיט
טריט פון מיינע
דערשטיקטע פעטערס,
יעדער מיט אַ גוף פון
צאָרן, מיט אויגן — פּעד און
שוועבל, גלעמן פאַרשאַלטענע
פלאַמען, בעטלען רשעות פון שטחים
פאַרחלשמע: אוי, ליבינקע סדום, שענק
אַ לעצטע, איינאונאיינציקע נדבה:
טויט, ווייל ליכט איז גרויזאַמער פון יעדן חושך.

נאַכט, גאַט
בצלם
אדם, טרייסלט
אַפּ פון זיך קללות
פון יאַרטויזנטן, בענטשט
אויך סדום מיט די ברכות פון
ערב בראשית. די ערד איז אַ
בתולהדיק געלענגער, רייצט די נאָך
אומבאַרירטע דורות. אַ לבנהדיק
מיידל, אַ נאָך ניט געבאַרענע חוה
דרימלט דאָ אין די אַרעמס פון אַ מדבר־בוים,
וואַרט נייגעריק, אין חלום, געבאַרן צו ווערן.

מיידל,
מיין נאָך ניט
געטאָגטע זון,
מיין פאַרבענקטע וועלט;
וואַרטסט אויף מיר זינט ערשטן
באַשאַף, געדולדיק ווי צייט.
וואַרט אַ וואַרט, פון שורש ביז דער
איינזאַמער קרוין פון נגב־בוים. כּוועל
קומען צו דיר, זיכער ווי דאָס ליכט פון
אַ ווייטן מאָרגן. כּוועל זיין לעבן דיר, אַ
מעשהלע וואָס דער ווינט האָט נאָך ניט אויסדערציילט.

די

צוואה

די צוואה

גאָר מיין ליבשאַפט פאַר דיר, ביז מיין צאַרטסטער טרער, הירשע־דוד,
מיין זון, טרעט צאַרט אויף שטויב, אימלעך שטויב ווי אַ וואַנד מוט וויי.
דער שטויב אונטער דיין פוס שווייגט אויס דעם יאַמער פון דער
שחיטה אין סווינציאָן, שטומט אויס די צוואה פון
קבר־מלאָזע יידן: ברודער, מיר זיינען
אַש און פאַרעד, פעך און שוועבל, טשאַד פון
גאַז־אויונגס. דורך דיר זאָל אייביק וואַקסן
אונדזער צאָרן קעגן שונא.
הער אין יידיש אונדזער קול.
מיר זאָלן ניט ווערן
קיין מעשהלע פון
אַמאָל, ניט קיין
קדיש גאָד
דיין פאַלק.

געשריבן דריי טעג פאַרן פאַעט'ס טויט.

צו א פלאטערל

זע, דאָס
פלאטערל
גרייט זיך פארגיין
ביים ערשטן גלי פון
געבאָרן ווערן. אוי,
אזויפל שאַטנס איילן
פארנאכט אן איינציק פלאטערל
באפאלן. דיין טאָג, דיין גרויס לעבן:
די וועלט קומט אום ביי דעם אַנקום פון דיין
אַזונט. אוי, פלאטערל, ביים סוף פון דיין טאָג
ווער איך, ווי דו, א וועלט אַזאָ וואו ס'איז ניטאָ
קיין הימל, קיין ערד, קיין לעבן, קיין טויט — א וועלט פון
גאַרנישניט. פלאטערל, מיר וועלן בלייבן ביידע אין
ווינט, נאָך א נעכטיקן טאָג זיך יאַגן. אויף אונדז וואָרט א נאַכט
אַזאָ, א בלינדע עקרה וואָס קען שוין ניט געבאָרן
קיין פארטאָג. פלאטערל, איך בין ווי דו אויפגענאַנגען
אַזוי באַגינענדיק קלאָר. איך וועל ווי דו מיט הענט,
ווי פאַרבענקטע פליגל ביי א פענצטער פאַרגיין.
אַן דיר, אָן מיר וועט נאָך פינצטערער ווערן
די פינצטערניש. איך וועל ווי דו מיט דער
הויך פאַרצווילינגט ווערן, בלייבן וועט
מיין ליבע ביי א צעדערבוים
מיט די קושן פון מיין מויל
פון מיר טרוימען. איך וועל
זיין די ליכטיקסטע
טרער אין אירע
טויטפולע
אויגן.

לעצטער

סאָנעט

נאַכט איין נאַכט אויס

נאַכט איין,
נאַכט אויס קומט
מיר צו חלום
דוועירקע, מיין ברודער
עלציקס טויטע כלה.
אַט גנבעט זי זיך אַרויס
פון איר מאַסן קבר און בליט
אויף מיט אירע זעכצן פּרילינגס אין
באַבלומטע צעפּ און לבנהדיקע
קליידער. אַט קומט איר אַנטקעגן איר ליבסטער
און זאָגט איר: די זיבן ימען, און די זיבן הימלען
איז באַשערט מיר זיינען אייביק ווי דער אַכטער ים
און דער אַכטער הימל

ניט געענדיקטער מעינקע סאַנעט געשריבן אינמיטן נאַכט, די נאַכט פאַרן פאַעט'ס
טויט דעם 24טן אַפּריל 1991. דוועירקע איז געווען די געליבטע פון מעינקע'ס ברודער
עלציק אין סווינציאָן. יינגלווייז איז מעינקע געווען דער עדות אַז עלציק און דוועירקע
האַבן האַלבע נאַכט געשוואָרן אייביקע ליבע ביים אויפגעפּנטן ארון קודש אינעם
„אַלמן בית מדרש“ אויפן סווינציאָנער שולחוף. עלציק איז צו זיבעצן יאָר געשטאַרבן
(בערך אין 1917) ביי צוואַנגאַרבעט ביי די דייטשן אין אַ באַראַק אין בואוויין.
דוועירקע איז אים געבליבן געטריי ביז די נאַציס און זייערע אַרויסהעלפּער האָבן זי
דערשאַסן אינאיינעם מיט די ניין טויזנט יידן פון סווינציאָנער קרייז וואָס זיינען
אומגעקומען אין סווינציאָנקע (ניי סווינציאָן) אין אַקטאָבער 1941 ביים מאַסן קבר
וואָס הייסט „פּאַלינאָן“.

ביכער פון מעינקע קאץ

דריי שוועסטער

מילוואקיי 1932

דער מענטש אין מאַגן

ניו־יאָרק 1935

ברענענדיק שטעטל

בוך I און בוך II

ניו־יאָרק 1938

ס'האַט דאָס וואָרט מיין באַבע מאַינע

ניו־יאָרק 1939

צו דערציילן אין פריידן

ניו־יאָרק 1941

דער פשוטער חלום

ניו־יאָרק 1947

אינמיטן מאַג

ניו־יאָרק 1954

Land of Manna

שיקאַגאָ 1965

Rockrose

ניו־יאָרק 1970

Burning Village

ניו־יאָרק 1972

צפת

תל אביב 1979

Forever and Ever and a Wednesday

ניו־יאָרק 1980

Two Friends

(מיט Harry Smith)

ניו־יאָרק 1981

A Chair for Elijah

ניו־יאָרק 1985

Two Friends II

(מיט Harry Smith)

ניו־יאָרק 1988

Nearby Eden

ניו־יאָרק 1990

מעִינֶקֶע סאַנעטן

ניו־יאָרק 1993

ביכער צוזאמענגעשטעלט

געזאנג פאר דער זומער פראגראם:
יידישע פאלקסלידער
אָקטאָרד 1985

Freshness of the Ancient: Modern Yiddish Poetry

מאָדראַם (אינדיע) 1986-1987

זשורנאלן רעדאגירט

מיר
(מיט יעקב סטאָדאָלסקי און וויליאַם אייבראַמס)
ניו־יאָרק 1944

Bitterroot

ניו־יאָרק 1962-1991

איבערזעצונגען

(אָפּקלייב)

Twelve Poems of Menke Katz

(יאַפּאַנעזיש)
מאָקיאָ 1967

Land of Manna

(גריכיש)

1968 אטען

On the Death of a Day Old Child

(קאנאדא — אן אינדישע שפראך)

1968 באנגאלאר

Initiation à Menke Katz

(פראנצייזיש)

1972 מאנטרעאל

פרח סלע

(העברעאיש)

1973 מרחביה

Menke Katz' Choice Poems in Italian

(איטאליעניש)

1974 מאנטרעאל

This Little Land

(ענגליש)

1992 ניו־יאָרק

Menke Katz in Shona

(שאַנאַ — אן אַפריקאַנישע שפראַך)

גרייט צום דרוק

